

2021/2180(INI)

16.3.2022

STANOVISKO

Výboru pro rozpočtovou kontrolu

pro Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

ke zprávě Komise o stavu právního státu za rok 2021
(2021/2180(INI))

Zpravodaj: Petri Sarvamaa

(*) Přidružený výbor – článek 57 jednacího řádu

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pro rozpočtovou kontrolu vyzývá Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci jako příslušný výbor, aby do návrhu usnesení, který přijme, začlenil tyto návrhy:

1. zdůrazňuje, že rozpočet a finanční zájmy Unie musí být plněny a chráněny v souladu s obecnými zásadami zakotvenými ve Smlouvách Unie, zejména s hodnotami uvedenými v článku 2 SEU, a se zásadou řádného finančního řízení zakotvenou v článku 317 SFEU a v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018 (finanční nařízení); zdůrazňuje, že právní stát je základní hodnotou i klíčovým předpokladem pro dodržování těchto zásad;
2. připomíná, že nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2020/2092 ze dne 16. prosince 2020 o obecném režimu podmíněnosti na ochranu rozpočtu Unie („nařízení o podmíněnosti“) začlenilo mechanismus podmíněnosti do širšího rámce a vyžaduje, aby Komise používala jako zdroj pro svá objektivní posouzení podle tohoto nařízení vlastní výroční zprávy o právním státu; znovu vyzývá Komisi, aby bez dalšího odkladu provedla nařízení o podmíněnosti tím, že dotčeným členským státům zašle písemná oznámení ve smyslu čl. 6 odst. 1 nařízení; připomíná, že pokud se jedná o opatření související s rozpočtem v případě porušení zásad právního státu v některém členském státě a pokud se případy porušení zabývá v rámci postupu podle nařízení o podmíněnosti Parlament, měly by být pravomoci parlamentních výborů stanoveny na základě přílohy VI jednacího řádu Parlamentu;
3. vítá rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie o zamítnutí žalob podaných Maďarskem a Polskem proti nařízení o podmíněnosti; vyjadřuje politování nad tím, že od jeho vstupu v platnost Komise promarnila čas, když se jednostranně rozhodla řídit se nezávaznými závěry Evropské rady, což vedlo Parlament k přijetí opatření podle článku 265 SFEU z důvodu nečinnosti Komise; zdůrazňuje, že zpráva Komise o právním státu z roku 2021 obsahuje řadu podrobných příkladů porušení zásad právního státu, která spadají do oblasti působnosti nařízení o podmíněnosti, což mělo již dávno vést Komisi k tomu, aby spustila mechanismus podmíněnosti;
4. vyjadřuje hluboké politování nad tím, že nečinnost Komise od ledna 2021 vedla ke zhoršení situace v oblasti právního státu v několika členských státech, jak ukazuje zpráva Komise o právním státu 2021;
5. připomíná své usnesení ze dne 8. července 2021 o vytvoření pokynů pro uplatňování nařízení o podmíněnosti; trvá na tom, že by měla být vytvořena přímější vazba mezi výroční zprávou Komise o právním státu a aktivováním nařízení o podmíněnosti, například zahrnutím oddílů věnovaného případům, kdy porušení zásad právního státu v členském státě dostatečně přímo ovlivňuje řádné finanční řízení rozpočtu Unie nebo ochranu finančních zájmů Unie či hrozí, že by je mohlo vážně ovlivnit, do výročních zpráv o právním státu; vyzývá Komisi, aby ve svých budoucích zprávách předložila posouzení toho, zda jsou plněny podmínky stanovené v nařízení o podmíněnosti dodržováním zásad právního státu, a souhrn opatření přijatých na vnitrostátní úrovni nebo na úrovni EU s cílem řešit tyto případy a aby uvedla, do jaké míry chránila rozpočet Unie;

6. vyjadřuje politování nad tím, že zpráva Komise o právním státu z roku 2021 zůstává i nadále především popisná a neobsahuje dostatečnou analýzu nebo zamýšlená nápravná opatření, což oslabuje její preventivní úlohu; připomíná svůj požadavek, aby Komise zahrnula doporučení pro jednotlivé země ohledně toho, jak řešit zjištěné obavy nebo napravit případy porušování zásad právního státu, včetně konkrétních opatření a lhůt pro jejich provedení, a aby přijala opatření v návaznosti na provádění svých doporučení a nápravných opatření; zdůrazňuje, že výroční zprávy jasně nerozlišují mezi členskými státy s izolovanými nedostatky a členskými státy se systémovými nedostatky v oblasti právního státu; vyzývá Komisi, aby mezi těmito dvěma skupinami členských států v budoucích výročních zprávách rozlišovala s cílem učinit z těchto zpráv komplexní nástroj, který budou členské státy používat k nápravě zjištěných porušení zásad právního státu; připomíná, že Komise by měla svá doporučení sladit s konkrétními nástroji Unie pro případy, kdy členské státy neprovedou nápravná opatření;
7. zdůrazňuje, že čtyři oblasti posuzované ve 27 kapitolách věnovaných ve zprávě Komise o právním státu z roku 2021 jednotlivým zemím (justiční systém, protikorupční rámec, pluralita sdělovacích prostředků a další institucionální systémy brzd a protivah) jsou klíčovými, vzájemně provázanými pilíři pro prosazování právního státu, boj proti podvodům a korupci a ochranu finančních zájmů Unie; je toho názoru, že do hodnocení by měly být zahrnuty další důležité prvky seznamu kritérií právního státu Benátské komise z roku 2016, zejména kapitola o zmenšujícím se občanském prostoru; vítá hodnocení dopadů onemocnění COVID-19 na uvedené čtyři posuzované otázky; zdůrazňuje, že je důležité pokračovat v tomto hodnocení v budoucích výročních zprávách o právním státu s cílem přispět ke zjednodušení protikorupčních opatření v oblastech souvisejících s pandemií, jako jsou fondy na podporu oživení, mimořádné právní předpisy a lékařská péče; upozorňuje na to, že pandemie COVID-19 zkrátila legislativní procesy a omezila parlamentní diskusi a zkrátila či zastavila konzultace s občanskou společností a dalšími zúčastněnými stranami;
8. domnívá se, že Evropská unie by měla jít příkladem, pokud jde o dodržování zásad právního státu; znovu proto vyzývá Komisi, aby do své výroční zprávy o právním státu případně zahrnula posouzení výkonnosti orgánů EU v oblastech, jimiž se zpráva zabývá;
9. poukazuje na to, že opatření přijatá k řešení pandemie COVID-19 často zahrnují výjimečnou a nezbytnou flexibilitu správních pravidel a kontrol v zájmu rychlé reakce, a vítá skutečnost, že následná rizika pro právní stát a boj proti korupci byla v některých případech zmírněna zárukami začleněnými do vnitrostátních nouzových režimů; v této souvislosti připomíná usnesení Parlamentu ze dne 15. prosince 2021 o hodnocení preventivních opatření k zamezení korupci, neoprávněným výdajům a zneužívání finančních prostředků EU a členských států v případě fondů pro mimořádné události a ve výdajových oblastech týkajících se řešení krizí; zdůrazňuje, že v mimořádných situacích, jako je pandemie COVID-19, je zdravotnictví obzvláště vystaveno korupci, pokud jde o zadávání veřejných zakázek, zdravotnické služby a podvody v souvislosti s onemocněním COVID-19;
10. zdůrazňuje, že porušování zásad právního státu v členských státech může narušit hospodářské a sociální oživení, zejména pokud má dopad na nástroje EU pro strukturální reformy, jako je Nástroj pro oživení a odolnost a strukturální fondy; žádá

Komisi, aby ve výročních zprávách o právním státu poskytovala informace o příslušných reformních prioritách obsažených v národních plánech na podporu oživení a odolnosti, které přispívají k ochraně rozpočtu EU a finančních zájmů Unie ve čtyřech posuzovaných oblastech;

11. opakuje, že boj proti korupci vyžaduje, aby orgány pověřené vyšetřováním a stíháním účinně bojovaly proti porušování práva, aby vnitrostátní soudy byly nezávislé a aby byla respektována rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie; poukazuje na to, že pandemie COVID-19 odhalila zranitelnost vnitrostátních systémů soudnictví vůči narušení v mimořádných situacích, a zdůrazňuje proto, že je důležité investovat do lidských a finančních zdrojů a digitalizace a řešit strukturální překážky s cílem výrazně zlepšit jejich účinnost a odolnost;
12. zdůrazňuje, že politiky týkající se předcházení korupci zahrnují mnoho oblastí, k nimž obvykle patří etická pravidla, osvětová opatření, pravidla pro majetková přiznání, neslučitelnost funkcí a střety zájmů, zadávání veřejných zakázek, mechanismy vnitřní kontroly, pravidla pro lobbování a efekt otáčivých dveří; vyzývá k přijetí dalších opatření pro předcházení korupci na úrovni EU, včetně transparentnosti vlastnických struktur, zákazu zapojení offshorových nebo krycích společností do vynakládání finančních prostředků EU; vítá, že Komise přijala balíček návrhů týkajících se boje proti praní peněz; vyzývá orgány EU, aby byly ambiciózní ve svých jednáních a aby co nejrychleji dosáhly dohody, zejména pokud jde o vytvoření nového evropského orgánu pro boj proti praní peněz se silnými přímými pravomocemi dohledu nad nejrizikovějšími povinnými finančními subjekty a o jasná pravidla transparentnosti skutečného vlastnictví; připomíná úlohu vnitrostátních opatření při předcházení podvodům a korupci a při získávání zisku z těchto případů; vítá v tomto ohledu informace obsažené ve zprávě o právním státu z roku 2021 o případech korupce, do nichž jsou zapojeni vysoce postavení úředníci v členských státech, a vyzývá k tomu, aby v budoucích zprávách bylo lépe objasněno, zda byly dotčeny finanční prostředky EU; domnívá se, že orgány EU musí být plně vybaveny pro předcházení podvodům a korupci a jejich vyšetřování;
13. znovu vyzývá Komisi, aby posoudila nejen existenci, ale i účinnost vnitrostátních protikorupčních právních předpisů, politik a strategií, včetně klíčových prvků, jako jsou jasné a měřitelné cíle, odpovídající rozpočtové zdroje, pravidelná hodnocení a jasně vymezené povinnosti specializovaných institucí; oceňuje, že zpráva se vyjadřuje k celkově dobré výkonnosti členských států v indexu vnímání korupce za rok 2020, a v tomto ohledu vítá skutečnost, že deset členských států patří mezi prvních dvacet zemí, které jsou vnímány jako nejméně zkorumpované na světě, a dalších čtrnáct členských států zůstává nad průměrem nebo zlepšilo své výsledky; vyjadřuje však hluboké politování nad tím, že některé jiné členské státy zaznamenaly výrazné zhoršení vnímané míry korupce;
14. s velkým znepokojením bere na vědomí, že podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků se situace v oblasti svobody projevu, ochrany práva na informace a ochrany novinářů v roce 2021 ve srovnání s rokem 2020 zhoršila; připomíná, že pluralita a svoboda sdělovacích prostředků mají zásadní význam pro ochranu finančních zájmů EU, neboť investigativní žurnalistika často odhaluje problémy, jako jsou korupce, podvody nebo střety zájmů při využívání finančních

prostředků EU;

15. zdůrazňuje, že transparentnost, přístup k veřejným informacím, svoboda a pluralita sdělovacích prostředků, ochrana oznamovatelů a celková kultura integrity ve veřejném životě jsou klíčové pro předcházení korupci a její odhalování, neboť usnadňují veřejnou kontrolu a udržují důvěru veřejnosti; vyjadřuje znepokojení nad zhoršujícím se vývojem v těchto oblastech v několika členských státech; vyzývá Komisi, aby v koordinaci s příslušnými orgány a institucemi EU a členských států zakročila proti konkrétním porušením, která zjistila ve svých předchozích výročních zprávách o právním státu, a to tak, aby se nedotkla občanů a podniků, kteří nejsou vinni korupčním jednáním;
16. je znepokojen zjištěními obsaženými ve zprávě Komise o právním státu z roku 2021, že státem podporované obtěžování a zastrašování organizací LGBTI v některých zemích ovlivňuje jejich schopnost přístupu k financování; vyzývá Komisi, aby se touto otázkou podrobněji zabývala a zajistila, aby byla všude v EU plně dodržována zásada nediskriminace, kterou se řídí přístup k finančním prostředkům EU; domnívá se, že tato zjištění posilují dlouhodobý postoj Parlamentu, že oblast působnosti zprávy o právním státu by měla být rozšířena tak, aby zahrnovala všechny hodnoty podle článku 2 SEU;
17. vítá skutečnost, že zpráva za rok 2021 věnuje zvláštní pozornost financování politických stran vzhledem k jeho významu při utváření evropského volebního prostoru a vlivu na občanskou společnost; je znepokojen tím, že financování politických stran může být využíváno jako prostředek pro korupci, a podporuje význam transparentnosti a přísnosti regulace; vyzývá Komisi, aby se v budoucích zprávách i nadále zaměřovala na tuto otázku, případně i na reformy, které mohou ovlivnit dodržování požadavků kladených na politické strany, které jsou členy evropských politických stran;
18. vítá rozmanitost zdrojů, které Komise používá k vypracování svého hodnocení ve zprávě o právním státu 2021, a to i zdrojů pocházejících od organizací občanské společnosti a nevládních organizací; v této souvislosti zdůrazňuje klíčovou úlohu těchto základních organizací při zjišťování a oznamování případů porušení zásad právního státu na vnitrostátní a místní úrovni;
19. vyzývá Komisi a členské státy, aby využily výroční zprávy Komise o právním státu a její zjištění k rozhodnému boji proti systémové korupci a aby využily všechny účinné nástroje, které jsou k dispozici v rámci finančních právních předpisů EU a platných odvětvových a finančních pravidel pro prevenci, potírání a postihování korupce a boj proti podvodům, a to i v případech, že k těmto podvodům došlo před vypuknutím pandemie COVID-19, jakož i pro pravidelné sledování využívání veřejných finančních prostředků, včetně finančních prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost;
20. je znepokojen tím, že v mnoha členských státech způsobil nedostatek odpovídajících zdrojů vyčleněných na vyšetřování korupce a pro orgány činné v trestním řízení zvláštní obtíže při naboru nebo udržení vysoce specializovaného personálu; poukazuje na to, že úředníci veřejné správy potřebují náležitou podporu, zejména v naléhavých situacích, aby byla zajištěna kvalita veřejné správy a také to, aby orgány správně uplatňovaly právní předpisy a prováděly soudní rozhodnutí; opakuje, že jednotná, aktuální a konsolidovaná statistika ve všech členských státech má zásadní význam pro sledování komparativního úspěchu vyšetřování a stíhání trestných činů korupce; vyzývá proto

Komisi, aby využila své výroční zprávy k podpoře celounijní harmonizace definic těchto trestných činů a lepšího využívání souborů údajů s cílem získat v celé EU srovnávací údaje o řešení případů korupce;

21. zdůrazňuje, že během nouzového stavu bylo možné zadávat přímé veřejné zakázky, zejména pokud jde o zdravotnický materiál a vybavení, bez velké transparentnosti a bez ohledu na zákonná omezení v oblasti zadávání veřejných zakázek; vyzývá Komisi a příslušné orgány EU a členských států, aby prošetřily možné chyby v zadávání veřejných zakázek, k nimž během výjimečného stavu došlo;
22. vyjadřuje politování nad tím, že zpráva jasně neuznává záměrný proces odklonu od dodržování právního státu v Polsku a Maďarsku, který by mohl vést k dalšímu zhoršení situace v těchto dvou členských státech a vážně ohrozit i jiné členské státy;
23. vítá skutečnost, že během přípravy návrhů proběhly konzultace s občanskou společností; zdůrazňuje, že subjekty občanské společnosti mohou cenným způsobem přispět k posouzení situace v jednotlivých zemích a poskytnout kritičtější pohled než dotčená vláda; konstatuje však, že proces konzultací by se mohl zlepšit mimo jiné tím, že se spolu se subjekty občanské společnosti zajistí návazná opatření na jejich podněty, dostatečně dlouhé lhůty pro poskytování podnětů a soudržný roční cyklus zveřejňování, jakož i přehodnocení formátu univerzálního dotazníku pro poskytování podnětů; vybízí Komisi, aby si od občanské společnosti vyžádala další podněty pro optimalizaci procesu konzultací při sestavování budoucích zpráv;
24. vyjadřuje politování nad tím, že návrhy kapitol o jednotlivých zemích byly sdíleny pouze s vládou příslušného členského státu, v důsledku čehož mohli poslanci ostatních vnitrostátních parlamentů předložit své podněty až po zveřejnění závěrečné zprávy; zdůrazňuje, že při posuzování konkrétní situace v jednotlivých zemích je důležité konzultovat komplexní spektrum všech demokratických stran, neboť vlády mají přirozeně zájem, aby se situace v jejich vlastní zemi posuzovala méně kriticky; vyzývá Komisi, aby všem vnitrostátním parlamentům poskytla návrh kapitol o jednotlivých zemích současně s tím, jak jsou předkládány vládám dotčených členských států.

INFORMACE O PŘIJETÍ VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

Datum přijetí	15.3.2022
Výsledek konečného hlasování	+ : 23 - : 7 0 : 0
Členové přítomní při konečném hlasování	Matteo Adinolfi, Gilles Boyer, Olivier Chastel, Caterina Chinnici, Lefteris Christoforou, Corina Crețu, Ryszard Czarnecki, José Manuel Fernandes, Luke Ming Flanagan, Daniel Freund, Isabel García Muñoz, Monika Hohlmeier, Jean-François Jalkh, Pierre Karleskind, Mislav Kolakušić, Joachim Kuhs, Ryszard Antoni Legutko, Claudiu Manda, Alin Mituța, Younous Omarjee, Markus Pieper, Michèle Rivasi, Sándor Rónai, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Angelika Winzig, Lara Wolters, Tomáš Zdechovský
Náhradníci přítomní při konečném hlasování	Mikuláš Peksa, Elzbieta Rafalska

JMENOVITÉ KONEČNÉ HLASOVÁNÍ VE VÝBORU POŽÁDANÉM O STANOVISKO

23	+
PPE	Lefteris Christoforou, José Manuel Fernandes, Monika Hohlmeier, Markus Pieper, Petri Sarvamaa, Simone Schmiedtbauer, Angelika Winzig, Tomáš Zdechovský
Renew	Gilles Boyer, Olivier Chastel, Pierre Karleskind, Alin Mituța
S&D	Caterina Chinnici, Corina Crețu, Isabel García Muñoz, Claudiu Manda, Sándor Rónai, Lara Wolters
The Left	Luke Ming Flanagan, Younous Omarjee
Verts/ALE	Daniel Freund, Mikuláš Peksa, Michèle Rivasi

7	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Ryszard Antoni Legutko, Elżbieta Rafalska
ID	Matteo Adinolfi, Jean-François Jalkh, Joachim Kuhs
NI	Mislav Kolakušić

0	0

Význam zkratek:

+ : pro

- : proti

0 : zdrželi se